

ΑΡΧΑΙΑ Γ ΛΥΚΕΙΟΥ 21 ΕΝΟΤΗΤΑ Η ΝΕΑ ΟΙΚΟΥΜΕΝΗ

ἡ πολὺ θαυμαζομένη πολιτεία τοῦ τὴν Στωικῶν αἵρεσιν καταβαλομένου Ζήνωνος:

Ο Ζήνων συνέγραψε την Πολιτεία του, στην οποία υπάρχουν έντονα κυνικά στοιχεία. Ο Ζήνων απορρίπτει την εγκύκλιο παιδεία, τα δημόσια κτήρια, το νόμισμα και τους γάμους, ενώ προτείνει μεταξύ άλλων κοινοκτημοσύνη των γυναικών και κοινά ρούχα για άνδρες και γυναίκες ανεξαρτήτως φύλου.

Όπως ο Πλάτων έτσι και ο Στωικός Ζήνων κάνει τη δική του πολιτική πρόταση για την ιδανική πολιτεία, στο πλαίσιο όμως μιας εποχής που αλλάζει. Πρόκειται για μία κοινότητα σοφών και ενάρετων ανθρώπων, όπου η ιδιότητα του πολίτη είναι μία μόνο πτυχή της ηθικής προσωπικότητας (Φάκελος Υλικού σ.194). Άρα, ο Ζήνων απορρίπτει την Πολιτεία του Πλάτωνα, αν και η τελευταία αποτέλεσε έμπνευση. Ενώ ο Πλάτων παρουσίασε μία ιδανική Πολιτεία υπό τη διακυβέρνηση των φιλοσόφων για το συμφέρον όλων των κατοίκων της, ο Ζήνων περιγράφει μία Πολιτεία που περιλαμβάνει καταρχήν μόνο τους σοφούς.

ἵνα μὴ κατὰ πόλεις μηδὲ δήμους οἰκῶμεν ἰδίους ἕκαστοι διωρισμένοι δικαίοις, ἀλλὰ πάντας ἀνθρώπους ἠγώμεθα δημότας καὶ πολίτας, εἰς δὲ βίος ἡ καὶ κόσμος

Ο σκοπός αυτής της ιδανικής πολιτείας είναι να μην κατοικούν οι άνθρωποι χωριστά ανά πόλεις αλλά να θεωρούμε όλους τους ανθρώπους δημότες μιας κοινής πόλης, όπου επικρατεί ένα κοινός νόμος.

Αυτή η κοσμική αυτοκρατορία δεν νοείται ως πολιτική δύναμη, αλλά κυρίως ως πνευματική ενότητα γνώσης και βούλησης, η οποία περιοριζόταν μόνο στους σοφούς (ΦΥ σ. 194). Πρόκειται ουσιαστικά για μία κοινότητα σοφών και ενάρετων ανθρώπων, στην οποία καθένας –χάρη στην ηθική προσωπικότητά του– θα ενεργεί σύμφωνα με την αρετή τόσο στον ιδιωτικό βίο του (στις σχέσεις του με τους άλλους ανθρώπους) όσο και στον δημόσιο (στη δράση του ως πολίτης).

ὥσπερ ἀγέλης συννόμου νόμῳ κοινῶ συντρεφομένης:

Θέλοντας ο Ζήνων να παρουσιάσει εναργέστερα την Πολιτεία του την παρομοιάζει με μια αγέλη ζώων. Με μια οπτική εικόνα μας μεταφέρει στον κόσμο των ζώων.

Όπως στην αγέλη τα ζώα δεν ανταγωνίζονται το ένα το άλλο, αλλά ζουν σύμφωνα με τον φυσικό νόμο, έτσι και η οικουμενική Πολιτεία (των σοφών) θεμελιώνεται πάνω στον κοινό - αληθινό και φυσικό - νόμο, και όχι στο θετό δίκαιο που είναι διαφορετικό σε κάθε πόλη. Στον άνθρωπο, καθώς αυτός είναι προικισμένος από τον λόγο, το *κατὰ φύσιν ζην* καθορίζεται από τον ορθό λόγο. Άρα ο νόμος στην οικουμενική Πολιτεία (των σοφών) εξισώνεται με τον ορθό λόγο, με ένα εσωτερικό ηθικό νόμο και δεν αποτελεί τεχνητή εξωτερική επιβολή.

Πρόκειται για μία ανατροπή της παραδοσιακής αντίθεσης μεταξύ φύσεως και νόμου, μια και ο νόμος της φύσεως αποκτά νέο περιεχόμενο (δεν είναι πλέον το φυσικό δίκαιο του ισχυρότερου): πρόκειται για τον «ορθό λόγο που διαπερνά τα πάντα» (Διογένης Λαέρτιος, VII 8) που θεμελιώνει όχι μόνο τη φυσική, αλλά και την ηθική τάξη. Από αυτόν τον καθολικά έγκυρο νόμο της φύσεως, που είναι πάνω από κάθε ανθρώπινη αυθαιρεσία, απορρέουν οι ηθικές επιταγές της κοινωνίας.

ὥσπερ ὄναρ ἢ εἶδωλον εὐνομίας:

πρόκειται για μια δεύτερη παρομοίωση. ο Πλούταρχος παραλληλίζει την Πολιτεία με ένα ονείρο ή εικόνα. Με αυτόν τον τρόπο τονίζει ότι βασικό χαρακτηριστικό της οικουμενικής πόλης που είναι η εὐνομία(ΦΥ 194)

Ἀλέξανδρος δὲ τῷ λόγῳ τὸ ἔργον παρέσχεν:
ΦΥ ΣΕΛ193

Οὐ γάρ, ὡς Ἀριστοτέλης συνεβούλευεν αὐτῷ, τοῖς μὲν Ἕλλησιν ἡγεμονικῶς τοῖς δὲ βαρβάρους δεσποτικῶς χρώμενος, καὶ τῶν μὲν ὡς φίλων καὶ οἰκείων ἐπιμελόμενος τοῖς δ' ὡς ζῴοις ἢ φυτοῖς προσφερόμενος, πολέμων πολλῶν καὶ φυγῶν ἐνέπλησε καὶ στάσεων ὑπούλων τὴν ἡγεμονίαν:

Ο Ἀλέξανδρος δεν ἀκολούθησε τις συμβουλές του δασκάλου του , Ἀριστοτέλη, γιατί μια τέτοια συμπεριφορά θα εἶχε ἀποτέλεσμα πολέμους και εξορίες. Ο Ἀριστοτέλης εἶχε διαμορφώσει μια ηθική ελληνοκεντρική ,καθώς η σκέψη του εἶχε διαμορφωθεί ζώντας ως πολίτης στην ελληνική πόλη κράτος . Η συμβουλή του ἀναπτύσσεται συμμετρικά σε δυο μέλη , στα οποία η συμπεριφορά κλιμακώνεται πιο θετικά για τους Ἕλληνες, ενώ πιο ἀρνητικά για τους βαρβάρους (1^ο μέλος: **τοῖς μὲν Ἕλλησιν ἡγεμονικῶς τοῖς δὲ βαρβάρους δεσποτικῶς χρώμενος**, 2^ο μέλος: **καὶ τῶν μὲν ὡς φίλων καὶ οἰκείων ἐπιμελόμενος τοῖς δ' ὡς ζῴοις ἢ φυτοῖς προσφερόμενος**)

ἀλλὰ κοινὸς ἦκειν θεόθεν ἀρμοστής καὶ διαλλακτῆς... ἀνακεραυνούμενος.
Χαρακτηριστικά της πολιτικής του Μ. Ἀλεξάνδρου

Ο Ἀλέξανδρος παρουσιάζεται ως ἐντολοδόχος των θεῶν να διαχειριστεί τις τύχες ὅλων των ἀνθρώπων και να ἐπιφέρει ομόνοια στην αυτοκρατορία του. Ο Πλούταρχος θεωροῦσε πως ο Ἀλέξανδρος οραματιζόταν ἓνα οἰκουμηνικό κράτος στο οποίο ὅλοι οι λαοὶ θα ζούσαν ἰσότητα.

- ✓ Ειρηνική ἢ βίαιη κατάκτηση:ειρηνική ἔνταξη των λαῶν που συναντούσε στην ἐκστρατεία του, ἀλλὰ και χρήση ὀπλων για ὅσους δεν ἐπειθε να ἐνωθούν μαζί του .
- ✓ Πολιτική συγκερασμοῦ τρόπου ζωῆς, ηθῶν και ἄλλων: ἐνσωμάτωση των κατακτημένων λαῶν στο κράτος του, μέσα ἀπὸ ἓνα πρόγραμμα πολιτισμικής ομογενοποίησης: 1. ἀνάμειξη των ηθῶν και ἐθίμων, ὥστε ὅλοι μαζί να συναποτελέσουν ἓνα ἀρμονικό σύνολο 2. ἀνάμειξη των διαφορετικῶν τρόπων ἐνδυσσης (κοινὰς ἐσθῆτας) και διατροφῆς (κοινὰς τραπέζας). 3. ἐνθάρρυνση ἢ οργάνωση μεικτῶν γάμων.
- ✓ Προώθηση νέων ηθικῶν –πολιτικῶν ἀντιλήψεων : νέα ἀντίληψη για την πατρίδα: 1. ως πατρίδα τους η οἰκουμένη, και ὄχι μόνο η πόλη ἀπὸ την οποία προέρχονταν (πατρίδα μὲν τὴν οἰκουμένην) 2. ως ἀκρόπολη και φρουρά τους το στρατόπεδο (ἀκρόπολιν δὲ καὶ φρουρὰν τὸ στρατόπεδον) νέες ηθικοπολιτικές ἀντιλήψεις: 1. υπέρβαση του παραδοσιακοῦ διαχωρισμοῦ μεταξύ Ἑλλήνων και βαρβάρων (μὴ Ἑλλήνων) με βάση τον τρόπο καταγωγῆς και ἐξωτερικά πολιτισμικά στοιχεία (ἐνδυμασία, ὄπλισμός), 2. καθιέρωση ἐνός νέου, ηθικοῦ κριτηρίου διαχωρισμοῦ (τὸ μὲν Ἑλληνικὸν ἀρετὴ τὸ δὲ βαρβαρικὸν κακία τεκμαίρεσθαι)

Ερμηνευτικές

1. Να αποδώσετε με δικά σας λόγια το περιεχόμενο του κειμένου αναφοράς.
2. Να σχολιάσετε σύντομα τον τίτλο του έργου, στο οποίο ανήκει το κείμενο αναφοράς.
3. Σε ποια πολιτεία αναφέρεται ο Πλούταρχος στην αρχή του κειμένου; Σε ποια φιλοσοφική σχολή στηρίζεται αυτή η πολιτεία;
4. Πως συσχετίζει ο Πλούταρχος τον Αλέξανδρο με την πολιτεία του Ζήωνα;
5. Ποιο είναι το χρέος του ανθρώπου πολίτη του κόσμου;
6. Ποια συμβουλή έδωσε ο Αριστοτέλης στον Αλέξανδρο; Γιατί ο Αλέξανδρος δεν την τήρησε;
7. Ποιες αντιλήψεις του Αριστοτέλη λανθάνουν στη συμβουλή του προς τον Αλέξανδρο;
8. Ποιοι ήταν οι βασικοί άξονες της πολιτικής του Αλεξάνδρου κατά τις εκστρατείες του;
9. Ποιο ήταν το κριτήριο της ελληνικότητας κατά τον Αλέξανδρο;
10. Με ποιον τρόπο επιχειρεί ο Αλέξανδρος να φέρει κοντά Έλληνες και βαρβάρους;
11. Να χαρακτηρίσετε με την ένδειξη Σωστό ή Λάθος τις παρακάτω προτάσεις:
  - α. Η πολιτεία του Ζήωνα εκφράζει τον κοσμοπολιτισμό της Στωικής φιλοσοφίας.
  - β. Ο συσχετισμός της πολιτείας του Ζήωνα με το όραμα του Μ. Αλεξάνδρου έχει ιστορική βάση.
  - γ. Ο Ζήωνας παρομοιάζει την ιδεώδη πολιτεία του με μια αγέλη ζώων που ζουν κατά φύσιν.
  - δ. Ο Αριστοτέλης συμβούλευσε τον Αλέξανδρο να αντιμετωπίζει όμοια Έλληνες και βαρβάρους.
  - ε. Ο Αλέξανδρος ακολούθησε τη συμβουλή του Αριστοτέλη και απέφυγε πολέμους και στάσεις στην επικράτειά του.
  - στ. Ο Αλέξανδρος συμπεριφερόταν στους βαρβάρους σαν να ήταν ζώα ή φυτά.
  - ζ. Ο Αλέξανδρος παρουσίαζε την πολιτική του σαν εντολή από το θεό.
  - η. Ο Αλέξανδρος παρέθεσε ένα συμπόσιο φιλίας στους κατακτημένους βαρβάρους.
  - θ. Ο Αλέξανδρος θεωρούς όλου τους αλλόφυλους πονηρούς.
  - ι. Οι μεικτοί γάμοι, μεταξύ Ελλήνων και βαρβάρων, περιορίστηκαν μετά την επικράτηση των Ελλήνων στην Ανατολή.